

COVENANT & CONVERSATION

RAV SACKS İLE İNANCI PERAŞADA BULMAK

"Covenant & Conversation yazı dizisine yaptıkları cömert bağış için Maurice Wohl Charitable Foundation'a teşekkür ederim. Maurice ileri görüşlü bir hayırseverdi. Eşi Vivienne son derece mütevazıydı. Adanmışlık ve zarafetin benzersiz bir birlikteliğiydiler ve yaşamak onlar için vermek demektir."

Sevgi Berahası

Naso 5780

İtiraf ediyorum; şu sözleri okuduğum her seferinde büyük bir heyecan duyarım

Aaron'a ve oğullarına şöyle konuş: 'Bene-Yisrael'i şu şekilde mübarek kılacaksınız. Onlara şöyle deyin:

"A-Şem seni mübarek kılsın ve seni korusun.

A-Şem Yüzünü sana doğru ışıtsın ve sana lütuf göstersiz.

A-Şem Yüzünü sana doğru dönsün ve sana barış bahşetsin."

İsmimi Bene-Yisrael'in üzerine koysunlar ve Ben onları mübarek kılacağım.

(Bamidbar 6:23-27).

Bunlar, tarih boyunca, sürekli kullanılan mübarek kılma sözlerinin en eskileri arasındadır. Onları her gün sabah duasının başlangıcında söyleriz. Bazıları onları yatmadan hemen önce söylerler. Onları Cuma geceleri çocuklarımıza *beraha* vermek için kullanırız. Birçok kez bu sözler, düğünlerde gelin ve damadı mübarek kılmak için kullanılır. Bu sözler Yahudi olmayanlar tarafından da yaygın olarak kullanılır. Karmaşıklıktan uzak olmaları, üç sözcük, beş sözcük, yedi sözcük şeklindeki kümülatif yapıları, korumadan lütfü ve barışa doğru yükselen hareketleri – tüm bunlar bu sözleri, formüle edilmelerinden bu yana geçen üç bin yılı aşkın süre boyunca yaydıkları ışık hiç azalmamış olan minyatür bir dua pırlantası haline getirmektedir.

Önceki yıllarda bu *berahaların* anlamı hakkında yazmıştım. Bu kez üç farklı soru soracağım: Öncelikle, neden Koenler? Neden Peygamberler, Krallar, Hahamlar veya *tsadikler* değil?

İkincisi, neden Koenler halkı mübarek kılma *mitsvasını* yerine getirilmeden önce, normalde bir *mitsva* yerine getirilmeden önce söylenen normal kalıptan farklı bir *birkat a-mitsva* (*mitsva berahası*) söylemektedirler? Onların söyledikleri *beraha* şöyledir: "Bizi

Aaron'un kutsiyetiyle kutsamış ve bize, halkını *sevgiyle* mübarek kılmamızı emretmiş olan.”¹ Diğer herhangi bir *mitsva* için söylenen *berahaların* hiçbirinde o *mitsvanın sevgiyle* yapılmasından bahsedilmemektedir.

Talmud'da, emirlerin uygun niyetle, yani *kavanayla* mı yapılması gerektiği ya da eylemin kendisinin yeterli mi olduğu konusunda bir tartışma yer alır. Ama niyet, güdüden farklıdır. Niyet sadece, belirli bir emri, “emir olduğu için” yerine getiriyor olduğum anlamına gelir. Farkında olarak, bilerek, Tanrısal isteğe bilinçle itaat ederek hareket etmekteyimdir. Bunun, sevgi gibi bir duyguyla hiçbir ilişkisi yoktur. Acaba neden başka hiçbir emir değil de sadece bu emir sevgi gerektirmektedir?

Üçüncüsü, acaba halkı neden insanlar mübarek kılmalıdır? İnsanlığı ve halkı Yisrael'i mübarek kılan, Tanrı'dır. O'nun hiçbir insani aracıya ihtiyacı yoktur. Zaten yukarıdaki parça da tam olarak bunu söylemektedir: “İsmimi Bene-Yisrael'in üzerine koyacaklar ve *Ben* onları mübarek kılacağım.” *Berahalar* Koenlerden değil, Bizzat Tanrı'dan gelmektedir. Öyleyse Koenlerin “İsmi halkın üzerine koyması” gereğinin ardındaki sebep nedir?

İlk soruya cevap olarak, *Sefer A-Hinuh*² basitçe, Koenlerin halkın içindeki kutsal grup olduğunu söylemektedir. Koenler Tanrı'nın Evi'nde görevliydi. Hayatlarını Tanrı ibadetine vakfetmişlerdi. Yaşamdaki meslekleri mukaddesti. Buldukları ortam da aynı şekilde. Onlar kutsiyetin bekçileriydi. Bu nedenle Tanrı'nın *berahalarını* halkın üzerine indirme şeklindeki kutsal ritüel için en bariz tercih onlardı.

Rabi Aaron Walkin, *Matsa Aaron* adlı kitabının önsözünde, daha doğrudan bir açıklama önermiştir. Koenlerin ülkede hiçbir payları yoktu. Tek gelirleri, *matenot Keuna*, yani Koenlere verilen armağanlardan geliyordu. Bu onların, bir bütün olarak halktan aldıkları haklarıydı. Dolayısıyla halkın refah düzeyinin yükselmesinde Koenlerin de bir çıkarı vardı, çünkü halkın refahı yükseldiğinde Koenlerinki de yükselecekti. Halkı tüm kalpleriyle, onların iyiliğini isteyerek mübarek kılacaklardı, çünkü bundan kendileri de faydalanacaktı.

Rabi Avraam Gafni üçüncü bir açıklama önermiştir.³ Mişkan'ın kutsiyete adanmasına dair anlatımda bir pasuk okumaktayız: “Aaron ellerini halka doğru kaldırdı ve onları mübarek kıldı” (Vayikra 9:22). Raşi, Aaron'un o vesileyle halka verdiği *berahanın*, aslında *peraşamızda* belirtilen Koenlerin *berahası* olduğunu söyler. Ancak Ramban belki de Aaron'un spontane bir *beraha* verdiği görüşündedir ve böylesine bir ruh cömertliği ortaya koyduğu için, Tanrı tarafından, gelecekte Yisrael'i mübarek kılma görevinin de onun soyuna verilmesiyle ödüllendirilmiş olabileceği önermesinde bulunur.

Ya *berahanın* içinde sevgiye yapılan atıf için ne denebilir? Bu konuda iki farklı yaklaşım vardır: buradaki atıf ya Koenlere ya da Tanrı'ya yöneliktir.

İkinci yaklaşıma göre, Koenlerin halkı mübarek kılmadan önce söyledikleri *berahada* yer alan sözcüklerin anlam bakımından sıralaması farklıdır ve anlam, “bize, halkını sevgiyle mübarek kılmamızı emretmiş olan” şeklinde değil, “bize, halkını mübarek kılmamızı sevgiyle emretmiş olan” şeklindedir. Buna göre *beraha*, Koenlerin değil, Tanrı'nın sevgisinden bahsetmektedir. Tanrı, halkını sevdiği için, Koenlere onları mübarek kılmalarını emretmiştir.⁴

Gramer açısından daha makul görünen ilk yaklaşıma göreyse, sevmesi gerekenler, Koenlerdir. Bu, Zoar'daki, “Halkı sevmeyen bir Koen veya halk tarafından sevilmeyen bir Koen, mübarek kılamaz”⁵ şeklindeki ifadenin temelidir. İnsan sadece sevdiğini mübarek kılabilir. Gözleri görmeyen, yaşı ilerlemiş Yitshak'ın, Esav'a yönelik sözlerini hatırlayın: “Bana

¹ Sota 39a.

² 378. Bölüm.

³ R. Avraam Gafni, Be-İnyan Birkat Koanim, Zehor LeAvraam, 1996, 523-531.

⁴ Rabi Yeruham Perla, Rav Saadya Gaon'un *Sefer Mitsvot Gadol* adlı eserine açıklamalar, 16.

⁵ Zoar III, 147b; bkz. *Magen Avraam*, 128:18.

sevdiğim gibi leziz bir yemek hazırla ve yemem için bana getir ki, ölmeden önce *berahalarımı* sana vereyim” (Bereşit 27:4). Mesele ister Yitshak’ın sevdiği yemek olsun, isterse de Esav’ın karakteri hakkında temsil ettikleri olsun – zira bu yiyecek, Esav’ın, babasını, sevdiği yiyeceği ona bulmaya gayret edecek kadar önemsediyini göstermekteydi – Yitshak, *berahasını* verebilmek için sevginin mevcudiyetini hissetmeye ihtiyaç duymuştu.

Peki, neden başka hiçbir *mitsva* değil de özellikle bu *mitsva* için söylenen *beraha* onun sevgiyle yapılması gerektiğini belirtmektedir? Çünkü diğer her örnekte, *maase mitsva*, yani emri teşkil eden eylemi yapan kişi, *berahayı* söyleyen kişinin ta kendisidir. Benzersiz bir şekilde, Koenlerin *berahasında*, Koen, sadece bir *maşşir mitsvadan* ibarettir; yani esas eylemi yapan kişi olmayıp, onu mümkün kılan bir aracıdır. Yapan, Bizzat Tanrı’dır: “İsmimi Bene-Yisrael’in üzerine koysunlar ve *Ben* onları mübarek kılacağım.” Koenler sadece, Tanrı’nın *berahalarının* akmasını sağlayan birer kanaldan ibarettirler.

Bu da onların, *berahaları* telaffuz ettikleri sırada diğerkâm olmaları gerektiği anlamına gelir. Tanrı’nın dünyamızın ve kendimizin içine girmesine o derece izin veririz ki, kendimizi unuttur ve başkalarının üzerine odaklanırsınız.⁶ Sevgi budur. Bunu, Rahel’e âşık olmuş olan Yaakov’un, Lavan’ın şartlarını – yedi yıllık çalışma – kabul ettiği kısımda görmekteyiz. Orada şöyle okuruz: “Yaakov, Rahel için yedi yıl çalıştı, ama ona duyduğu sevgi nedeniyle bu [yıllar] ona birkaç gün gibi geldi” (Bereşit 29:20). Otoriteler buradaki bariz soruyu sorarlar: Tam da bu kadar âşık olduğu için, o yedi yılın bir asır gibi geçmiş olması gerekirdi. Ama bu sorunun cevabı da en az onun kadar âşikârdır: Yaakov kendisini değil, Rahel’i düşünmekteydi. Sevgisinde bencilce hiçbir şey yoktu. Kendi sabırsız arzusuna değil, Rahel’in varlığına odaklanmıştı.

Ancak belki de tüm bunlar için alternatif bir açıklama vardır. Kedoşim *peraşasıyla* ilgili Covenant and Conversation yazımda açıkladığım gibi, halka kutsiyet etiğini öğretenler Koenlerdi (bu, peygamberlerin sosyal adalet üzerine kurulu etiğinden ve bilgelerin karakter ve neticelere odaklı etiklerinden farklıdır).

Kutsiyet etiğinin anahtar metni Vayikra 19’dur: “Kutsal olun, çünkü Ben, Tanrı’nız *A-Şem*, kutsalım.” İnsanlar arasındaki sevgiyi konu eden iki büyük emri – akranımıza ve yabancıya yönelik sevgi – öğreten paragraf orasıdır. Koenler tarafından öğretilen kutsiyet etiği, sevgi etiğidir.

O etik, Koen’in özel vizyonunun sonucudur. Bu vizyon, dünyayı Tanrı’nın eseri ve insani bireyi Tanrı’nın sureti olarak gören Bereşit 1’de belirlenmiştir. Hem kendi mevcudiyetimiz hem de evrenin mevcudiyeti, Tanrı’nın sevgisinin sonuçlarıdır.

Peygamberlik ve bilgelik mesajları, başka şeyleri – peygamberler, Yahudi tarihini, özellikle de Mısır Çıkışı’nı; bilgelerse dünyanın işleyiş şekline dair gözlemi – temel alır.

Halkı mübarek kılarak, Koenler, onlara kişinin akranına duyduğu sevginin ne olduğunu göstermekteydi. Rambam’ın, “Akranımı kendin gibi sev” emrini yerine getirmenin ne olduğuna dair tanımı şöyledir: “Kişi, akranı hakkında övgüyle konuşmalı ve onun parasını, kendi parasını önemseydiği veya kendi onurunu korumayı arzu ettiği kadar önemsemelidir.”⁷ Halkı mübarek kılmaları, Koenlerin halkın iyiliğini istediklerini göstermekteydi – ve onların iyiliğini istemek, onları sevmek demektir.

Böylece Koenler, bu aleni sevgi gösterisiyle – veya bugün “ortak menfaat” olarak adlandırabileceğimiz olguyla – halk için birer örnek haline gelmişlerdir. Bu şekilde, her bireyin, herkesin refahını aradığı bir toplumu teşvik etmişlerdir – ve böyle bir toplum bereketlidir, çünkü mensupları arasındaki bağlar güçlüdür ve çünkü insanlar bir bütün olarak

⁶ Sota 5a: “Her kimin içinde kibir varsa, Kutsal Olan, Mübarek’tir O, şöyle dedi: O ve Ben dünyada birlikte barınamayız.”

⁷ Rambam, İlhot Deot 6:3.

ulusun çıkarlarını, kendi şahsi avantajlarının önüne koyarlar. Böylesi bir toplum Tanrı tarafından mübarek kılınırken, bencil bir toplum buna nail olamaz ve Tanrı tarafından mübarek kılınmaz. Hiçbir bencil toplum uzun süre var olamamıştır.

Sorularımızın cevapları da buna dayanmaktadır: Neden Koenler? Çünkü onların etiği, sevgiyi – akrana ve yabancıya yönelik sevgiyi – vurgulamaktaydı ve mübarek kılmadan önce sevgiye ihtiyacımız vardır. Halkı mübarek kılma *mitsvasından* önce söylenen *berahada* sevgiden bahsedilmesinin sebebi de budur, çünkü sevgi, bereketin dünyaya girmesini sağlar. Ve *beraha* verme işini neden doğrudan Tanrı değil de insanlar yapmaktadır? Çünkü Koenlerin, başkalarının refahını önemsemenin insanlar için ne anlam ifade ettiği konusunda birer rol modeli olmaları beklenmekteydi. ***Birkat Koanim*'in, günümüzde bizim için hayati bir mesaj içerdiğine inanıyorum: Mensupları birbirinin refahını arayan bir toplum kutsaldır ve mübarektir.**

Şabat Şalom

Jonathan Sacks

Rabbi Sacks'ın diğer makaleleri için lütfen www.rabbisacks.org sitesini ziyaret edin.

 @rabbisacks

© Rabbi Sacks Tüm hakları saklıdır.

Rabbi Sacks'ın Ofisi Covenant and Conversation Trust tarafından desteklenmektedir.